

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apere Marția, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strelnătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 37.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Poplăcei Nr. 37
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Din cauza sf. sărbători „Intrarea în biserică“ Nrul proesim va apăre Sâmbătă în 23 Novembre v.

Sibiu, în 18 Novembre.

Una din cele mai principale datorii pentru asigurarea existenței noastre naționale, este înființarea de fonduri scolare.

Existența școlilor noastre ați nu e pe deplin asigurată.

Prea suntem ferecați de voința ori atotputernicia domnilor dela pretură și comitat.

Sumele ce se dau din alodii pentru școlile noastre sunt venite dubii.

Ați le primim, mâne vine un oblăduitor al comitatului, ori un pretor lipsit de cultura inimii și le sterge din buget.

Trebue deci să ne îngrădim cu toate precautele, ca să asigurăm existența învățatoriului.

Nu ne mai e permis, ca pe acest muncitoriu, ce se chiamă învățatoriul, să-l lăsăm la discrețiunea organelor, noue dușmane.

Și acesta nu o putem face mai cu înlesnire și mai cu temei, decât, dacă ne dăm silința, ca în comunele noastre să se înființeze fonduri scolare, ér subvențiunile sistemisate ce le primesce ați învățatoriul nostru drept salariu, să se solvăsca la epitropia noastră biserică și acesta apoi să mulțămăsca pe învățatoriul.

Tristeles esperiențe, ce le am făcut în multe comitate cu subvențiunea școlilor dela comunele politice, trebue să ne pună pe gânduri.

Învățătorii și așa au perdut mult din independința lor, de când cu fondul de pensuni al statului, la care sunt înrolați fără voia bisericeii și datorința noastră este, ca cu o órá mai curënd să-i vedem, cel puțin până sunt în activitate, scoși de sub influința stricăciósă a organelor statului.

Acésta numai atunci e posibil, dacă noi i salarisăm din fondurile bisericeii.

În acele comune, cari au avut parte de ómeni luminați, cestiunea e regulată.

Durere, aceste sunt numai corbi albi.

Marea maioritate a comunelor noastre bisericesci puțin s'au îngrijat ca să asigure existența școlii.

Parte din nesciința, parte din comoditate, ici colea și din un fatalism propriu ómenilor scurți la vedere, au lasat lucrul de pe o și pe alta neresolvit, pendent dela grația celor mari din comună.

Ómenii se schimbă, unii vin, alții se duc, și ómenii noi de multe ori nu au acel interes, aceea iubire față de școlă, cum o au avut cei vechi.

Mai vine în comunele mestecate și confesionalismul cu păcatele lui, și strică totă tréba și așa nechemății de multe ori se impun în trebile școlii.

Și de câte ori vine amestecul străin, lucrurile se termină în defavorul nostru.

Noi suntem cei luați la gónă, noi cei ce póte facem mai multă resistința, noi cei ce suntem mai tari și atacurile în contra noastră să îndreptă.

Îndreptate odată, sunt multe căi și mijlóce, ca să ne facă să simțim puterea celor de sus.

Sistemul întreg este un sistem de persecuțiune contra noastră și nici ca se face secret din acésta.

Nóuē ni se dice, că avem legături cu cei din țera românescă, nóue că avem o lege cu muscalii și tot nóuē, că avem constituțiune în cadrele căreia ne putem cât de bine consolida și consolidarea noastră este pericul pentru dușmanii nostri seculari.

În astfelu de împregiurări tot cărturariul român, tot omul de bine, cu simț pentru némul și legea noastră, trebue să caute ca să asigure în o formă existența școlii.

Dacă ai un vecin réu, chiar și când edificiul 'ți e solid 'l asigureți contra focului, din temere ca vecinul să nu și pună în flacări avutul adunat.

Și vecinii nostri nu au gând bun cu noi.

Kisedovurile și limba magiară băgată cu forța în școlile noastre arată, că ce vecini avem.

În contra poruirilor lor trebue să ne asigurăm. Nu o putem face altcum decât, dacă vom înființa fonduri scolare.

Anul acesta nu a fost un an réu. Tótă baba are ați bani. Cel puțin în locurile, unde se cultivă vița de vie, așa este.

Vinul a avut preț ca nici odată.

Țeranii nostri nu sunt împetriți la inimă.

Preotul nostru are să le pună în vedere folósele înființării unui fond.

Are să le spună, că se intenționéză ca să facă din sólele noastre școlé magiare și să le arete pericolul, la cari sunt espuse în lipsa de un fond.

Dacă și vor da silința să-i capaciteze, și nu e greu a capacita pe ómeni, când au ceva la buzu nariu, atunci succesul e asigurat.

Dacă a pus o basă, fie cât de modestă, fie și numai de câteva sutisóre, cu economie rațională, cu o grija bună, în câțiva ani să ajunge scopul acela măreț de a avé un vistieriu, de unde din interese, poți solvi salariul învățatoriului.

Ajunși aci, se vor folosi ómenii nostri de frunte și conducători, ca să continue lucrarea cu acésta și în alte direcțiuni.

Prima îngrijire trebue să ne facă școlă.

Cei de altă lege și de altă limbă de mult au făcut ceea-ce noi numai acum începem sau mai bine și ar trebui să începem.

3. „Pentru ca disciplina să póta fi mântinută cu mână puternică nu póte avé loc dela regulele ordinului nici o apelațiune la vre un judecător sau la vre un tribunal și tot atat de puțin va putea fi deslegat vreodată prin ori-cine un membru al societății de oblegămintele sale cătră ordin“.

4. „Nici generalul și nici funcționarii mai înalți ai societății iesuiților să nu póta fi ținuți a lăsa pe unul din membrii societății la dispozițiunea unui prelat bisericesc, numésacăse el patriarh sau arhiepiscop sau și numai episcop, pentru serviciul bisericeii, ori a unei alte însărcinări, chiar și în cazul acela, când numitul prelat o ar porunci acésta în mod strict, dacă s'ar întempla însă ca o astfel de punere la dispozițiune să se facă de bună voie din partea societății și atunci cei puși la dispozițiune rămân totuși sub potestatea superiorului lor

Să nu așteptăm totul de sus, dela centru.

Ați inițiativa privată jócă un rol important în viața popórelor și fericite de acel popor, care nu așteptă să fie împintinat tot de alții ca să facă un lucru bun.

Poporul nostru are ce e drept multe dureri, are necasuri, cari alții nu le au și nu le cunosc nici după nume, dar când e vorba de esistența lui, de limba lui, de cultura lui, datoriu este și el a pune totul la o parte, ca să le mântue pe aceste, ca pe cea mai scumpă moștenire.

Indiferentismul la noi a produs mari stricăciuni, fie ca în viitoriu să alungăm din lescionul nostru pe „dór“ și pe „póte“ și să le înlocuim cu voința de fier, care e caracteristica popórelor, ce nu vor să fie sterse de pe fața pământului.

Mesagiul tronului român.

Domnilor senatori! Domnilor deputați!

Simt o vie, o deosebită mulțămire, ori de câte ori me găsec, ca astăzi, incongiurat de reprezentanții națiunei; căci acésta 'mi dá totdeuna plăcuta ocasiune de a constata, prin Mine însu'mi, cât de adēnci și de intime, cât de strēnse au devenit legăturile dintre țera și dinastie. Am avut, anul acesta, fericirea să sărbătorim împreună cu iubire iubileul a unui pătrar de secol de domnie, în mijlocul unei prosperități morale și materiale netăgăduite, și care, spre a urma de a se afirma, nu cere decât patrioticul domniilor vóstre concurs.

Relațiunile noastre cu toate puterile străine sunt din cele mai satisfăcătoare și amicale, și acest rezultat este în mare parte, datorit înțelepciunii și prudenței noastre.

Constatăm cu fericire liniscea actuală și avem cu atât mai mult cuvânt să ne felicităm de acésta, că dacă pacea este o binefacere pentru ori-ce națiune fie ea mare, fie ea mică, aceea pace este o necesitate și mai imperiósă pentru un stat care, ca al nostru, se găsec în muncă de transformare și dezvoltare.

Primirea cordială și măreță, ce Ni s'a făcut în Italia și Germania, cu ocasiunea ultimei noastre călătorii, este o nouă dovadă cât de mult statul român s'a ridicat și pozițiunea sa s'a întărit în fața Europei.

Finanțele statului se mențin în condițiunile cele mai satisfăcătoare.

Echilibrarea bugetelor a avut drept rezultat un excedent statornic în acesti din urmă trei ani, și încasările efectuate în primul semestru al anului curent ne îndreptătesc a prevedé un rezultat și mai favorabil pentru eseroțiul lucrărilor.

Bugetul anului viitor, care se va supune cercetării domniilor vóstro, deși mărginit în resursele normate ale impositelor esistente și cu toate că s'a suprimat taca de 5 la sută asupra salariilor func-

respectiv și pot fi rechemăți în tot momentul din partea generalului“.

5. Generalul sau aceia pe cari i va designa el se aibă putere a deslega pe toți membrii ordinului, precum și pe toți aceia care își vor fi esprimat dorința a intra ca noviți în ordin s'au a'i servi ca „frate mirén“ de toate și ori-ce păcate, pe care le vor fi comis înainte sau după intrarea lor în ordin, de toate și ori-ce fel de censuri sau dedepse bisericesci sau civile, ba a'i deslega chiar și de escomunicarea pronunțată, cu excepțiune de acele puține casuri, care prin bula Papei Sicst. IV i sunt rezervate scaonului papal. Dacă însă unul care până aci nu a fost încă membru a primit deslegare și dispensare și după aceea nu intră imediat în ordin, atunci deslegarea și dispensarea să nu aibă putere“.

(Va urma.)

FOIȚA.

Inceputurile, organizarea și stabilirea iesuiților.

(Urmare.)

2. „Nici unui general nu'i va fi iertat vreodată fără incuviințarea prealabilă a conventului general și nici unui membru al societății fără espresă incuviințare a generalului, să primésca o demnitate episcopescă sau una asemenea acestora și căruia i s'ar putea dovedi, că prin intrigi secrete sau pe față, pe cutare sau cutare cale a aspirat la o astfel de demnitate, acela se face prin acésta atât de nedemn de societate, încât nu va mai putea fi aplicat la o însărcinare mai importantă, nici funcțiune sau afacere.“

ționarilor și asupra pensiunilor, ne va permite să dispunem de ore-cari adause, spre îndestularea noilor nevoi ale serviciilor publice.

Aplicarea noului tarif vamal a produs deja o creștere în veniturile anului curent de peste 4 milioane lei.

Tacsele asupra spirtușelor a produs de asemenea peste 1 milion lei mai mult în primele șase luni ale anului curent. Deja în primele șase luni s'a constatat un sporiu asupra prevederilor bugetare de un milion și jumătate. Chiar ținând seama de faptul, că lunile de ernală sunt mai puțin producătoare, totuși se poate spera că va rămâne dobândit tesaurului cel puțin un priso de un milion.

Ministrul de finanțe va va supune proiectele de legi, ce s'au elaborat pentru revisuirea impozitelor actuale asupra licențelor și asupra patentelor, în vederea unei mai drepte repartituni.

Ca legi organice, se vor supune d-văstre proiectele ce s'au alcătuit pentru organizarea casselor de credit agricol, a înaltei curți de compturi și a creațiunei unui munte de pietate.

Creditul statului nostru este statornic întemeiat. El inspiră cea mai mare încredere și dacă, în ultimele luni, s'a produs o scădere în cursul rentelor noastre, cauzele nu trebuiesc căutate în situațiunea noastră financiară.

În ceea ce privește cultele și instrucțiunea publică, guvernul Meu va căuta, ținând seama de inițiativa luată de ambele corpuri legiuitoare, a face cât mai curând din îmbunătățirea clerului mirin un fapt îndeplinit.

Între reformele cari se impun, reforma instrucțiunei publice era aceea, care grăbea mai mult.

Vi se vor prezenta de o cam dată următoarele proiecte:

1. Legea asupra organizării administrațiunei centrale și controlului instrucțiunei.

2. Legea asupra organizării învățământului primar și a școlilor normale destinate de a forma învățătorii primari.

3. Legea destinată a asigura construcțiunea localurilor de școle primare.

Când bazele învățământului vor fi astfel aședate, vom procedea apoi la reforma, tot așa de necesară a învățământului secundar și superior, precum și a celui privat.

Necesitatea introducerii unor reforme în administrațiunea a atras de mult atențiunea tuturor. Guvernul Meu va aduce, încă dela începutul sesiunei, proiectele de legi menite a îmbunătăți atât administrațiunea centrală, cât și pe cea esteriară, punându-le la nivelul trebuințelor mereu simțite.

Astfel vi se vor înfățișa proiectele de legi de revisuire a legilor judejiare și comunale, a reorganizării polițiilor urbane, a corpurilor de sergenți, a înființării unui corp special de gendarmerie rurală, pentru a asigura un serviciu administrativ mai regulat.

Guvernul Meu va căuta să stabilească definitiv și printr'o lege un serviciu de postă rurală. El va prezenta asemenea mai multe modificări la legea sanitară esistentă.

Se vor prevedea creditele pentru crearea a altor spitale rurale și a două ospicii centrale.

Guvernul meu va îngriji ca legea vânzării bunurilor statului să se aplice în cel mai scurt timp posibil. Totuși constatăm, că din moșiile statului s'au vândut deja în loturi 173 la 19.713 cumpărători.

Pe de altă parte s'a ridicat planul a alte 118 moși cari vor fi vândute chiar în cursul iernei acesteia, astfel încât alți 22.321 de locuitori vor deveni în curând proprietari.

Școlile noastre de agricultură, de meșteșuguri și comerț, frecventate de un număr mereu crescând de elevi, au ajuns a fi neîndestulite.

Intinderea, completarea și îmbunătățirea învățământului profesional este, prin urmare, viu simțită și guvernul meu va prezenta proiecte de legi în acest sens.

Îmbunătățirea și dezvoltarea creșterii vitelor, vor face obiectul unei legi speciale pe care guvernul meu se va grăbi a v'o supune.

Necesitatea de a garanta la țară o bună justiție a preocupat, și preocupă cu drept cuvânt, toate spiritele. În acest ordin de idei, două nevoi se făceau mai simțite: aceea de a apropia cât mai mult pe magistrat de justițiabil, și aceea de a ridica cât mai sus nivelul personalului justiției de pace. Proiectul ce ministrul meu de justiție va prezenta încă dela începutul acestei sesiuni, are de scop a răspunde la această nevoie.

Mai multe reforme se impun în această ramură și mai în special, revisuirea a unei părți a codurilor noastre, spre a pune capăt, între altele, unor controverse nesfârșite, cari fac adesea așa de înduioșă sôrtea unui proces.

Lucrările publice au primit o dezvoltare însemnată în urma creditelor ce domniile văstre ați votat guvernului Meu cu o patriotică dărnicie. Șesezeci și cinci kilometri de drum de fer din nou construite se vor pune în esplotare chiar în anul acesta și alte trei sute sunt în construcțiune.

S'au făcut asemenea mari îmbunătățiri pe liniile deja esistente, înzestrându-le cu materialul mișcător necesar și a cărui lipsă era atât de viu simțită în trecut.

Între lucrările însemnate ce mai rămân de realizat vom menționa dezvoltarea gării de București, înființarea atelierilor în gara Iași, esecutarea liniilor de juncțiune cu imperiul Austro-Ungar, pe cari adunările le-au votat în sesiunea estra ordinară din anul acesta, precum și linia Craiova-București prin Caracal, menită a scurta drumul între diferitele centruri ale Europei și Orient, atâtea lucrări, cari vor contribui mult la îmbunătățirea rețelilor noastre de drum de fer, această puternică unealtă a dezvoltării noastre economice.

Legi menite a regula regimul apelor și a permite desăvârșirea într'un timp scurt a șoselelor judejiare și comunale vi se vor înfățișa tot în sesiunea această.

Punerea în esplotare a întreprinderilor și docurilor din Galați și Braila, care s'a făcut chiar în luna această, va da un avânt și mai mare transacțiunilor noastre comerciale și face din construcțiunea repede a șoselelor o necesitate și mai imperioasă.

Desvoltarea ce lucrările publice au luat în timpii din urmă cere o nouă organizațiune a ministeriului lucrărilor publice și a corpului tehnic pe base mai largi. Tote aceste reforme fac obiectul unor legi speciale, între cari una va fi esclusiv consacrată modificării legii actuale de esplotare a drumurilor de fer, cari vi se vor supune peste puțin.

Studiile pentru portul Constanța se urmăză cu activitate și sperăm că încă în primăvară se vor putea începe lucrările.

Legile militare de mare însemnatate, ce ați votat în sesiunea de primăvară, au fost aplicate, și reformele ce au introdus în organizațiunea armatei se pot considera ca realizate; am putut chiar în anul acesta, esecuta concentrările de toamnă cu regimentele cele noue și apelul rezervelor s'a făcut cu înlesnirea prevădută.

Însemnata cestiune a alegerei armei cu repețiune și de calibru mic este rezolvată. Vom putea dar acum întrebuița creditul votat de corpurile legiuitoare, și sunt încredințat, că în avântul domniilor văstre patriotice, nu veți refusa tot ce va mai fi necesar spre a înzestra într'ega noastră armată cu această armă perfecționată.

Guvernul va prezenta domniilor văstre mai multe legi militare pentru îmbunătățirea cadrului nostru de suboficieri, pentru a întregi instituțiunea oficerilor de rezervă și a asigura armatei un bun corp de statmajor.

Armata română a găsit totdeauna înaintea reprezentățiunei naționale dragostea și spriginul de care are nevoie spre a propăși, și sunt sigur că acest acest sprijin nu-i va lipsi nici acum.

Dlor senatori! Dlor deputeti!

După cum vedeți, un mare câmp de activitate se deschide înaintea domniilor-văstre și, o mulțime de reforme nu aștept, spre a trece în domeniul faptelor, decât luminatul domniilor-văstre concurs.

Când atâtea reforme bat la ușe, când asigurarea atâtor interese vitale pentru țară solicită totă atențiunea reprezentanților națiunei este, cred, locul mai mult decât totdeauna la unirea strinsă a tuturor într'un singur gând: îmbunătățirea prezentului și pregătirea unui viitor care să răspundă la aspirațiunile legitime ale scumpei noastre patrii.

Dumneșeu să binecuvânteze lucrările domniilor-văstre.

Sesiunea ordinară a corpurilor legiuitoare este deschisă.

Scandalul din Cenadul unguresc.

Sibiu, în 18 Novembre.

Cu vedită intențiune de a micșora autoritatea episcopului diecesan a esplotat „Luminătorul” și „Tribuna” scandalul, ce se susține, că s'ar fi întemplat în Cenadul unguresc din diecesa Aradului, cu ocaziunea alegerei de învățătorii.

Constatăm și noi, cari numai din jurnalistică cunoșcem afacerea, că într'adevăr scandal și încă mare scandal s'a născut din incidentul alegerei de învățătorii din Cenadul unguresc, dar noi nu considerăm de cel mai mare scandal faptul întemplat în comună, căci poporul agitat ușor se poate împinge ca să comită fapte nelegale, ci cel mai mare scandal este modul, cum se tracteză cestiunea în publicitate spre compromiterea instituțiunilor și autorităților

noștre bisericesci, și acesta este motivul, care ne îndemnă să ne ridicăm și noi vocea în interesul general al bisericei noastre, interes carele ar trebui să-l considere fie care adevărat român ortodox mai sânt decât patimile și interesele sale personale.

Se șice, că conducătoriul sinodului parochial electoral cu desconsiderarea voiei majorității alegătorilor, ar fi voit să impună de învățătorii pe un individ, carele a obținut minoritatea voturilor, și din acesta s'a escat un scandal în sinod, carele ar fi provocat intervențiune străină și s'ar fi terminat cu compromiterea autorității conducătoriului alegerei.

Din acest incident conducătoriul ar fi raportat la consistoriu, cerând urmărirea pe calea legii a celor ce l'au vătămât, ér de altă parte, o parte a poporului și însași autoritatea politică ar fi cerut tot la consistoriu investigațiune contra conducătoriului alegerei.

„Luminătorul,” — nu cercăm bine sau rău informat, creșdând, că și acesta este un bun pretecest de a se espectora contra episcopului pentru desconsiderarea legilor noastre bisericesci, a prezentat lucrul, fără a numi persoana, ca și cum, poporul escerbat de procedura arbitrară a conducătoriului sinodului electoral, l'ar fi ridicat cu forța din sinod ca pe „comisariu consistorial” l'ar fi încuiat în coteșul porcilor, de unde numai notariul comunal, carele nu este român, l'a scăpat, dându i o lecțiune, cum are să se poște cu poporul.

„Tribuna” abia a apucat să afe de această istorie senașională, și cu provocare la „Luminătorul” a reproduc mai cu corne și ca pozitivă scirea, că pe protopopol Aradului Moise Bocșian l'ar fi încuiat în Cianadul ung. în coteșul porcilor.

Mai târziu s'a rectificat într'acolo, că nu pe protopopol, ci pe parochul din Micalaca și asesorul consistorial dl Cióră l'au încuiat cianădanii în coteș, — ér la rândul seu dl Cióră vine și tot în „Tribuna” dechiară de calumnie scirea, recunoșce, că s'au făcut turburări în interesul unei persoane, după densus nedemne de postul învățătoresc, dar istoria cu încuiarea în coteș, nu este adevărată, el a observat legea și a condus alegerea cu demnitate, ér la alegere n'a funcționat ca comisariu consistorial, ci ca substitut al inspectorului scolaru Teodor Popoviciu.

După acestea, pe timpul când Preasânția Sa episcopul Aradului, participând la consistoriu metropolitan, absentă din Arad, vine „Tribuna” și pe baza datelor primite de sigur din Arad, publică: I un estras din plânsorea lui Vasilie Marianuș și soșii intrată în protocolul de esibite la consistoriu sub Nrul 3999/891, II un estras din raportul asesorului consistorial Ioan Cióră intrat la protocol sub Nrul 4204/891, III un estras din recercarea vice comitetului comitatului Cianad, intrat la protocol sub Nrul 4948/891, estras din raportul antistiei comunale Nrul 1710/891, altul din raportul pretorelui Nrul 4544/891 și altul din adresa vice-comitetului Nrul 10,703/891, și încheiă cu întrebarea: „Plac tôte acestea părintelui episcop Meșian și consistoriului? Și părintele Cióră din Micalaca mai are ceva de șis?”

La rândul seu vine și „Luminătorul” și face us de acestea documente, și după-ce-și bate joc de părintele Cióră, șice: „Partea primeșdiei serișse în această atacere însă este alta, pentru care nu dl Cióră ci Preasânția Sa episcopul Aradului este răspunșetoriu în deplină măsură.”

Nu mai reproducem din acestea espectorațiuni, ci amintim numai, că tot pe timpul absentării Preasânției Sale, dela reședința sa, cetirăm în „Luminătorul” în detaiu tôte propunerile și cuvântările ce s'au ținut în ședința plenară a consistoriului din Arad, când s'a esaminat alegerea de protopresbiter pentru tractul Timișorei.

Am reproduc încât privesce espectorașile un forțe șec estras din cele ce am cetit în „Luminătorul” și în „Tribuna”, cari încât privesce atacarea persoanei Preasânției Sale episcopului Ioan Meșian sunt frați de cruce, și ne permitem întrebările:

Are trebuința publicul român de astfel de lectură?

Căștigă biserica noastră în vașsa naintea străinilor și naintea fiilor sei, prin aceea, că astfelu de lucruri, cari și la alte religii se pot întempla și se întemplă, se aduc în publicitate?

Căștigă biserica noastră prin aceea, că feșe bisericesci se bajocoresc și se înprșcă cu tină în publicitate?

Pôte un fiu cu simț de dreptate al bisericei noastre face răspunșetor pe episcopul, pentru pretinsul netact al ori-cărui funcționariu bisericesc, fie el chiar comisariu consistorial?

Pôte crede un bărbat serios, și adevărat fiu al bisericei, că isbind mereu în episcop în publicitate va vindeca răul părut sau adevărat ce s'ar fi încuiat în biserică?

Respunsul nu este greu de gâcit, vederile noastre sunt cunoscute în astă privința, ér cu privire la ca-

stul concret, nu hesitam a sustine, ca este mai mare scandalul ce s'a facut prin diare, decat cel ce s'a facut in Ciadnadul magiar.

Pentru-ca cel din comuna se poate vindeca usor prin trugerea la raspundere a celor ce poarta vina, cestalt insa denunta un reu cu mult mai periculos, prentu ca ai de a face cu carturari, si pe semne cu functionari consistoriali, carii sunt in stare a-si calca si juramantul numai ca se pota contribui la sguuirea bisericeii sale.

Datele publicate cu cuprinsul si cu numerii lor din protocolul de esibite al consistoriului, sunt acte oficiale ale consistoriului, de cari nu pot ave scire numai functionarii consistoriali, lucrurile petrecute in consistoriu le pot cunoaste numai asesorii consistoriali, — er toti acestia prin jurament sunt obligati a nu divulga secretele consistoriului, si daca ele totusi se divulgă pecaosul, respective pecaosii trebuie se fie in sinul consistoriului.

O bola internă acesta, carea e cu mult mai greu de vindecat decat cele esterne.

Nu putem inchiea, fara ca se atragem atentia-nei celor chemati asupra specialitatii din diacesa Aradului, cu inspectori scolari mireni si preoti nepropopi.

Nici acuma, dupa o pracsă de 20 de ani, n'au venit la convingere, ca numai protopresbiterul este in stare se indeplinisca cu efect greua chieamare de inspector scolariu?

Ce autoritate bisericesca pote se aiba naintea popoului, invetatorului si preotului local, un inspector scolariu, carele dupa vocatiunea sa este advocat, pe carele cei mai multii il cunosc numai din esecutiuni sau notariu comunal, carele cat de curat la mani se fie, poporul totusi il tine de cel mai de aprupe tiran al seu, un invetatoriu sau un paroch din alta comuna?

Acesta, dupa convingerea noastra a fost o idee greșita din capul locului, si cine a inlinat aceste inspectorate, le pote si desfiinta.

De unde vine dl paroch Cióra, ca fara scirea consistoriului se substitue pe inspectorul pote mirean Teodor Popoviciu intru conducerea sinodului parochial electoral, cand nici unul din ei nu este protopresbiter, er dupa statutul organic astfelu de sinode trebuie se fie presidate de protopresbiterul tractual.

Noi suntem convinși, ca de protopresbiterul tractual avea poporul mai mare respect decat de parochul din Micăalaca, si daca protopresbiterul conducea alegerea nu se intempla nici un scandal in sinodul din Ciadnadul unguresc, care este o comuna de frunte in intraga metropolie.

Concubinatele și remediul bisericeii de ale infrēna.

Reșinari, in Novembre, 1891.

Congresul nostru național-bisericesc din provincia metropolitană a romănilor de religiunea gr. orientală din Ungaria și Transilvania, intrunit in luna lui Octobree a. c. in Sibiu a avut intre alte agende de scop, a aduce o lege, prin care se se impedece concubinatele.

Decisiunea măriiului congres are dupa împartășirea „Telegrafului român“ Nr. 113, următorii cuprins:

„Avend in vedere lățirea și urmările stricăciose ale acestui reu social, și fiind ca la cererea de mai nainte, rezoluțiune in obiectul acesta nu a urmat dela guvernul țerei, spre delaturarea acestui reu social, consistoriul metropolitan se însărcinează a inteveni de nou la guvernul țerei, ca se indrumeze pe organule administrative subalterne pentru spriginirea organelor nostre bisericesci la stērpirea rēului; de altă parte, se se însărcineze și organele nostre bisericesci a intreprinde și din parte-le toti pași de lipsă pentru delaturarea rēului“.

Eu ca unul, care nu am avut onore de a fi membru al cogresului, pentru ca nu am umblat nici odată după mandat; ci me am ținut de principiul vechilor romani „de a ingrigi de bună starea casei sale și a. lucra după putință și pentru binele comun,“ —

Condus și acum de acest principiu cuprind pēna, de a ajuta cu sciința mea la deslegarea acestei probleme remase de măriiul congres in starea, care a fost.

Inainte de a interdice o faptă, este de lipsă a descrie, in ce stă fapta, care se se interdică. — O definițiune a concubinatuului până acuma nu am vedut nici in statutul organic, unde eschide dela sinode pe cei pătați art. I. § 6. nici in alte cărți bisericesci.

După pērea mea, concubinatuul este viețuirea la olaltă a două persoane de secs diferit cu scop de a se împartăși trupesce, fără de a fi căsătorite pe lege, și fiind ca. viața acesta este contrară religiei

și legilor familiei, preturiile c. r. din Transilvania sub timpul absolutismului pe basa unei preinalte ordinațiuni a curței, din 4 Ianuaru 1825 au fost însărcinate de a despartii concubinatele ce in multe locuri sciu, ca la arătarea respectivilor parochi s'au și facut. — Mi aduc bine aminte a fi cetit in unul din diarele germăne din Sibiu in anii trecuți, ca inaltul ministeriu unguresc de interne a dat ordin oficiilor subalterne, ca la cererea forurilor bisericesci se dea ajutoriu la despărțirea concubinatelor.

Unii parochi însă, precum am vedut nu voesc se se strice cu cei ce trāesc in concubinate pentru venitele stolare, care le incassază dela ei. Er preoti, la cari s'au adresat alți parochi zeloși cu desconsiderarea acelor folose stolare, sau au fost omeni noi in oficii de nu au cunoscut ordinațiunea ministerială, sau nu au voit se satisfacă, și asta pote fi cauza, ca concubinatele din an in an se inmultesc, ba le am vedut incubate încă și la omeni de frunte. — Desfacerea concubinatelor prin organele regimului fără de intervenirea forurilor bisericesci, care se arete pe cei ce viețuesc in concubinate, nu se pote aștepta.

Fapta, ca viețuesce cineva in concubinatu se pote constata din mărturisirea proprie a părților, din descoperirea martorilor sau din impregiurări cu privire la etatea la însușirile corporale, la viața casnică și la ocupațiunea celor ce viețuesc la olaltă, precum și din altele.

Avend in vedere impregiurările sus însărate, ar fi consult a aduce o lege de următorii cuprins:

La inmormentarea acelor persoane, cari au viețuit in concubinatu, este interdis (oprit) de a se trage clopotele bisericeii.

Remediul acesta va face o impresiune profundă la poporul nostru, aceia, cari vețuesc in concubinate simțindu-se timbrați și vedend cu ochii pedepsa ce i așteptă la finea vieții, vor părăsi calea fărădelegii. — Organele bisericesci pot aplica această lege, fără ajutoriul funcționarilor comitatensi, și nici nu stirbesce din venitele stolari ale parochilor.

Petru Broté.

Raportul

consistoriului metropolitan ca senat strēns bisericesc către congresul național bisericesc.

Nr. 288 M.

Măriiul Congres!

Subsemnatul consistoriu metropolitan, ca senat strēns bisericesc, și ia voiă amēsurat §-ului 5 al regulamentului seu pentru afacerile interne, despre activitatea sa, începēnd dela ultimul congres, ținut in anul 1888, până in in ziua de astăzi, a substerne măriiului congres următorial raport:

Dintre actele întrate la consistoriul metropolitan aparțin la competența senatului strēns bisericesc 225, și s'au resoltit parte in ședințe, parte in calea presidială 213, er pendente au rămas pentru consistoriul intrunit acum și presidiale cu totul 12 piese.

Ca date statistice mai de însămnătate se însărate:

S'au ținut ședințe:

In anul 1888 după congres	2
" " 1889	6
" " 1890	4
in anul curent	2

S'au pertractat in calea apelațiunii cause matrimoniale:

din archidieceasă	27
din eparchia Aradului	3
din eparchia Caransebeșului	3

S'au decis:

cu divorțiu	20
cu susținerea matrimoniului	9
in punctul speselor și altele	4

S'au aprobat:

Sentița forului I	10
" " II	12
ambele sentițe inferiōre	7
s'au modificat ambele sentițe inferiōre	3
s'a ordonat întregire	1

Ca actor a figurat:

partea bărbătescă	19
" femească	14

Cause disciplinare in apelațiune s'au pertractat:

din archidieceasă	5
din eparchia Aradului	18
din eparchia Caransebeșului	1

Cause administrative in apelațiune s'au pertractat:

din archidieceasă	3
din eparchia Aradului	9
" " Caransebeșului	1

Alte date statistice se află in cospectul acelu aici sub ./.
Din comparațiunea acestor date cu datele prezentate congresului in anul 1888 rezultă următoarele:

ad 2. Comune bisericesci;

Numărul comunelor bisericesci matre:

in archidieceasă	+ 33
" filie	— 8

In eparchia Aradului cu 7 mai mic, al filiilor cu 23 mai mare.

Cest din urmă provine de acolo, ca între filie s'au numărāt tōte acele comune, in cari s'ar afla credincioși de ai noștrii.

In eparchia Caransebeșului filiele s'au înmulțit cu 2.

ad 3. Parochii sistemisate:

La finea anului 1890 față de anul 1887:

in archidieceasă	+ 52
in districtul cons. al Aradului	+ 50
" " " Caransebeșului	— 80

ad 4. Parochii reduce.

In eparchia Caransebeșului s'au redus dela anul 1888 încōce cu totul patru parochii:

ad 5. Biserici:

in archidieceasă	+ 118
in districtul cons. al Aradului	3
" " " Oradea-Mare	— 1
" " " Caransebeșului	+ 5

față de anul 1888.

Numărul bisericelor in archidieceasă, arētat la anul 1888 se pare a fi fōrte neesact.

ad 6. Familii:

Făcēnd comparațiune între anii 1887 și 1890, numărul familiilor a crescut:

in archidieceasă cu	3096
in districtul consist. Arad cu	1006
" " " Oradea-Mare	1648
in eparchia Caransebeșului	2997

ad 7. Suflete:

Numărul sufletelor între anii 1887 și 1890, arată un crescēmēt:

in archidieceasă	10679 = 1 1/2 %
in districtul consist. Arad	8073 = 2 1/2 %
" " " Oradea-Mare	6238 = 3 1/4 %
in eparchia Caransebeșului	8258 = 2 1/4 %

ad 8. Născuți:

Numărul celor născuți in trieniul 1888—1890 față de trieniul 1885—1887:

in archidieceasă	— 3775 = 4 1/2 %
in districtul consist. Arad	— 2886 = 5 3/4 %
" " " Oradea-Mare	+ 420 = 1 1/2 %
in eparchia Caransebeșului	— 2376 = 5 1/4 %

(Va urma).

Varietăți.

* (Ministrul de agricultură in Ardél.) Duminecă a sosit la Brașov ministrul de agricultură, contele Andreiu Bethlen, insoțit de secretariul de stat Lucács. Brașovenii le au pregătit o primire sēr-bătōrescă.

* (Cutremur de pământ.) Sămbătă spre Duminecă nōptea între 2 și 3 ore s'a simțit in Sibiu un cutremur de pământ. Douē sguduitari puternice au urmat una după alta. Pagube și nenorociri însă nu se aude se se fi intēmplat.

* (Universitatea sāsēscă.) Miercuri va ținē universitatea „sāsēscă“ ședință plenară.

* (Dieta ungară.) Dieta ungară și va re-incepe activitatea in 4 Decembre, după-ce se vor fi incheiat ședințele delegațiunilor. La ordinea zilei se va pune proiectul pentru convențiile vamale. — Comisiunea de instruțiune a pertractat și primit cu unele modificări proiectul pentru pensionarea invetatorilor.

* (Din delegațiuni.) Contele Apponyi a esprimat părerile sale de reu pentru fōmetea, ce bântue in Rusia și a șis, ca Austro-Ungaria are pentru această putere aceeași simpatie ca și pentru celelalte. Vede cu mulțămire intimitatea crescēndă a aliaților, punctele puțin satisfăcătōre sunt apropierea franco-rusescă și inarmările continue ale Rusiei. Dacă Pōrta ar fi incuragiată intr'un mod mai decisiv, ea s'ar fi determinat pote a lua inițiativa in cestia recunōscerei Bulgariei.

Ministrul de resbel a declarat comisiunei bugetare a delegațiunei austriace, ca crede serviciul de 2 ani in infanterie indestulitor dar ca trebuie se aștepte, pentru a se pronunța, rezultatele esperiențelor lor intrepinse in Germania in acesta privință.

* (Linii ferate.) Precum se anuță din Bucnresci, „Monitoriul oficial“ a publicat decretul regal pentru construirea liniilor ferate între Ghimeș și Palanța și între Turnul-roșu și Rul-Vadului și tot deodată construirea liniei laterale Căneni — Curtea de Argeș.

* (Un proces de divorț in casa Bonaparte.) Dilele acestea s'a presintat la tribunalul din Londra cererea de divorț a d nei Rozalia Bonaparte, născută Clovis, in contra soțului ei Louis Bona-

